

10. 1. 2005

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Analýza odposlechů v České republice

Policeie zveřejnila analýzu odposlechů v České republice, která podle ministra vnitra Františka Bublana i policejního prezidenta Jiřího Koláře vyvrací obvinění z nezákonného či svévolného přístupu policeie. Analýzu si vyžádal prezident Václav Klaus, který stejně jako opoziční ODS kritizoval přístup policeie při odposlouchávání občanů a vyzval k odvolání Koláře z čela policejního sboru.

Text analýzy:

Analýza úkonů dle § 88/1,3 tr. ř. odposlech a záznam telekomunikačního provozu a § 158d/3,6 tr. ř. sledování osob a věcí

Stávající právní úprava institutu odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí - vybraná ustanovení

§ 88 odst.1,3 [trestního řádu](#)

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

(1) Je-li vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, může předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou sděleny významné skutečnosti pro trestní řízení. Provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřijatelné. Zjistí-li policejní orgán při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen odposlech ihned přerušit, záznam o jeho obsahu zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

(3) Bez příkazu podle odstavce 1 může orgán činný v trestním řízení nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nebo jej provést i sám, a to i tehdy, je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin neuvedený v odstavci 1, pokud s tím účastník odposlouchávané stanice souhlasí.

§ 158 d odst. 3,6 [trestního řádu](#)

Sledování osob a věcí

(3) Pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze je uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce. Při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.

(6) Bez splnění podmínek podle odstavců 2 a 3 lze sledování provést, pokud s tím výslovně souhlasí

ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Je-li takový souhlas dodatečně odvolán, sledování se neprodleně zastaví.

Postup policejního orgánu při vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle §88/1, 3 [tr. ř.](#)

Policejní orgán může navrhnout státnímu zástupci odposlech a záznam telekomunikačního provozu pouze v případě, že je vedeno trestní řízení pro zvláště závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou zjištěny významné skutečnosti pro trestní řízení.

Návrh má písemnou podobu a je v něm obsaženo stručné zhodnocení skutkového stavu trestní věci a odůvodnění provedení odposlechu. Spolu s podnětem k podání návrhu předkládá policejní orgán státnímu zástupci i spisový materiál, ze kterého musí být zřejmé splnění výše uvedených podmínek stanovených trestním řádem, zejména zjištění jakých skutečností významných pro trestní řízení je očekáváno. Samozřejmostí návrhu jsou údaje nezbytné k identifikaci účastnické stanice a doba, po kterou má být odposlech a záznam prováděn.

Vzhledem k faktu, že v souvislosti s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu dochází k zásahu do základních práv a svobod občanů, je orgán činný v trestním řízení povinen uplatňovat zásadu zdrženlivosti a přiměřenosti (§ 2/4 [tr. ř.](#)) spočívající v tom, že má být použito takové opatření, které nejlépe povede k dosažení účelu trestního řízení, ale zároveň nebude nepřiměřeně zasahovat do základních práv a svobod osoby, vůči níž je uplatňováno, a bude šetřeno její osobnosti v mezích daných povahou příslušného omezení.

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu může nařídit i sám policejní orgán, a to i v trestním řízení pro trestný čin výše neuvedený, avšak vždy jen se souhlasem účastníka stanice, která má být odposlouchávána. V tomto případě nařizuje odposlech vlastním písemným příkazem, který vydá jen na základě spolehlivě zjištěného skutkového stavu, a odůvodňuje jej obdobně jako návrh na vydání rozhodnutí o odposlechu státnímu zástupci. Před vydáním příkazu policejní orgán musí zajistit písemný souhlas účastníka odposlouchávané stanice.

Příkaz soudce nebo vlastní příkaz spolu se souhlasem účastníka předává policejní orgán s žádostí o provedení příslušnému specializovanému pracovišti (Policii České republiky, Útvaru zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování - dále jen ÚZČ).

Policejní orgán je povinen bezodkladně vyhodnocovat záznamy o provedeném odposlechu. Pokud má být některý záznam použit v trestním řízení jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol, který zpracovává specializovaný útvar - ÚZČ, s uvedením údajů o místě, času, způsobu a obsahu provedeného záznamu a také o osobě, která záznam pořídila (nebo s údajem, že záznam byl pořízen automaticky bez účasti konkrétní osoby). Ostatní záznamy jsou označeny a spolehlivě uchovány, v protokolu musí být poznamenáno, kde jsou uloženy. Pokud při odposlechu nejsou zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, má policejní orgán povinnost záznamy zničit předepsaným způsobem, a to tak, aby byla znemožněna rekonstrukce a identifikace skutečností, které záznam obsahoval (o zničení se provede záznam do spisového materiálu).

Postup při vyžadování a předávání záznamů o uskutečněných úkonech dle §88/1, 3 [tr. ř.](#) mezi útvary PČR

Vyžadovat odposlech může policejní orgán pouze u specializovaného pracoviště, Útvaru zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, který jediný provádí a technicky zabezpečuje odposlech.

Samotný proces vyžadování, po splnění všech zákonných podmínek uvedených v kapitole 1., je upraven zvláštním předpisem.

Vývoj na úseku odposlechů telekomunikačního provozu dle §88/1,3 [tr. ř.](#)

Vývojový trend provedených odposlechů telekomunikačního provozu v letech 1999-2003 vykazuje dle statistiky (Graf 1) poskytnuté servisním útvarem PČR (ÚZČ SKPV) neustálý nárůst. Maximální rozdíl zaznamenaný mezi roky 1999 a 2000 činil 58%, v dalších dvou letech následoval konstantní nárůst pohybující se kolem 17% a v roce 2003 se zvýšil na 27,6 %.

Graf 1: Zahájené odposlechy dle §88/1,3 [tr. ř.](#), 1999-2003

Tabulka 1: Procentuální vyjádření vývoje na úseku zahájených odposlechů, 1999-2003

	celkem	nárůst (v %)
1999	3166	
2000	5019	+ 58,5%
2001	5907	+ 17,7%
2002	6930	+ 17,3%
2003	8844	+ 27,6%

Shodný vývojový trend jako je uveden u zahájených odposlechů na základě podnětu Policie ČR a Inspekce MV (viz Graf 1) je zaznamenán i ze strany státních zastupitelství, kdy roste počet podaných návrhů na odposlech a záznam telekomunikačního provozu (viz Graf 2).

Graf 2: Podané návrhy na odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle §88/1,3 [tr. ř.](#) na území ČR za období 1999 až 2003

Jeden návrh zpravidla obsahuje více požadovaných linek k zapojení, v průměru poměru 1:2. Tento poměr je velmi individuální, závisí zejména na závažnosti vyšetřovaného případu, počtu osob, jejich organizovanosti apod.

V souvislosti se sledováním počtu navrhovaných odposlechů je nutné zmínit také institut svěřený státnímu zástupci, a to možnost odmítnout návrh, který podává policejní orgán. Dle Zvláštní zprávy Nejvyššího státního zastupitelství bývá státními zástupci podnětům policejních orgánů většinou vyhověno (Graf 3).

Graf 3: Podané návrhy na odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle §88/1, 3 tr. ř. na území ČR za období 1999 až 2003

Tabulka 2: Procentuální vyjádření podílu zamítnutých návrhů dle §88/1,3 tr. ř., 1999-2003

	vyhověno	nevyhověno	podíl zamítnutých (v %)
1999	794	2	0,3%
2000	1336	6	0,4%
2001	1824	16	0,9%
2002	4261	38	0,9%
2003	5017	64	1,3%

Velmi nízké procento zamítnutých návrhů je ovlivněno skutečností, že policejní orgán ve většině případů před vlastním podáním návrhu na odposlech, konzultuje svoje rozhodnutí s příslušným státním zástupcem. K odmítnutí návrhů pak dochází zejména v případech, kdy nejsou splněny zákonné podmínky, za nichž by bylo možné odposlech a záznam telekomunikačního provozu nařídit.

Při zjišťování příčin a hodnocení míry nárůstu nařizovaných a provedených odposlechů telekomunikačního provozu musí být brán v úvahu zejména aktuální všeobecný vývoj na telekomunikačním trhu. Trendem 90.let, a to nejen v České republice, ale v mezinárodním měřítku, je rozvoj moderních technologií. Ten přináší nejen razantní průnik moderních elektronických prostředků do společnosti, ale především masivní změny v komunikaci. Ta se stává flexibilnější, zvyšuje se mobilita komunikačních prostředků a mění se i vlastní komunikační chování účastníků, hovory se stávají častějšími a obsáhlejšími.

Trend vývoje na trhu telekomunikací je charakteristický značným nárůstem počtu uživatelů mobilních telefonů (viz Graf 4). Nárůst počtu uživatelů je patrný po celé sledované období. Porovnání počtu účastníků v roce 1999 a v roce 2003 přináší nárůst činící více než 230%.

Graf 4: Vývoj počtu zákazníků telekomunikačního provozu, 1999-2003

Při sledování vývojových trendů na úseku odposlechů hovorů a na trhu s komunikačními technologiemi lze zjistit vzájemné paralely.

Graf 5 znázorňuje porovnání nárůstu počtu uživatelů telefonních stanic a nárůstu provedených odposlechů, kde je zřejmě patrná téměř shodná vývojová tendence.

Graf 5: Vývoj počtu zákazníků telekomunikačního provozu ve srovnání s vývojem na úseku provedených odposlechů, 1999-2003

Současně lze za období 1999-2003 vysledovat, že procentuální přepočtení reálně provedených odposlechů na počet uživatelů telefonních přístrojů nevykazuje stoupající tendenci, nýbrž dosahuje

konstantních hodnot mezi 0,055 a 0,066% (Tabulka 3).

Tabulka 3: Vyjádření podílu počtu odposlouchávaných telefonů a počtu účastníků telekomunikačního provozu, 1999-2003

	počet účastníků	odposlouchávané telefony	%
1999	5 745 000	3166	0,055%
2000	8 070 000	5019	0,062%
2001	10 810 000	5907	0,055%
2002	12 570 000	6930	0,055%
2003	13 310 000	8844	0,066%

Při posuzování zvyšujícího se počtu realizovaných odposlechů je nutné brát v úvahu také skutečnost, že v rámci dokazování před soudem je kladen velký důraz na exaktně zajištěné důkazní materiály, a to nejen na ty získané prostřednictvím operativně pátracích prostředků, ale i zpracováním kriminalistických expertíz.

Policejní znalecká pracoviště vykazují každoroční nárůst realizovaných expertíz (Graf 6).

Graf 6: Procentuální vyjádření a trend expertizní činnosti, zdroj: KÚP

Častější využívání prostředku odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu souvisí také se stále se zvyšující profesionalizací, organizovaností a technickou vybaveností pachatelů závažné trestné činnosti. Komunikační technologie je v současné době jedním z nejdůležitějších a nejčastěji používaných organizačně-technických prostředků závažného zločinu. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu je mnohdy jediný způsob, jak trestnou činnost odhalit a pachatele následně usvědčit.

Závěrem této kapitoly je nutné připomenout, že odposlech telekomunikačního provozu je využíván jako prostředek pro získávání informací důležitých pro trestní řízení. Je jej možné využít jen za zákonem striktně stanovených podmínek. Jeho prostřednictvím je možné získat informace vedoucí ke zjištění pachatelů či objasnění závažné trestné činnosti, k rozkrytí vazeb v rámci organizovaných skupin pachatelů a zejména k získávání důležitých důkazních materiálů.

Průzkum provedených úkonů dle § 88/1,3 a §158d/3,6 tr. ř.

Průzkum úkonů dle § 88/1,3 a § 158d/3,6 [trestního řádu](#) se týkal odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu (§88/1,3 [tr. ř.](#)) a sledování, při kterém dochází k zásahu do nedotknutelnosti obydlí za použití technických prostředků, kde technickým prostředkem se rozumí prostorový odposlech, umístění mikrofону a nahrávacího zařízení (§ 158d/3,6).

Pro získání relevantních informací byla nutná fyzická prověrka všech trestních spisů SKPV, u nichž bylo zahájeno trestní řízení dle § 158/3 [tr. ř.](#), nebo jiným neopakovatelným nebo neodkladným úkonem (§ 160/4 [tr. ř.](#)) počínaje dnem 1.1.2002 a konče dnem 31.12.2003. Bylo provedeno vyčlenění

a analýza trestních spisů, v rámci nichž byla podána žádost o vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, resp. vydán příkaz k provedení (se souhlasem účastníka) nebo žádost o sledování (dle §158d/3,6).

rok	2002	2003
počet spisů	125363	126520

Prověrkou spisů byly pověřeny služby kriminální policie a vyšetřování správ PČR krajů, okresních ředitelství a útvarů s celorepublikovou působností (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV, Národní protidrogová centrála SKPV, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, Útvar odhalování nelegálních výnosů SKPV, Úřad služby kriminální policie a vyšetřování a Inspekce MV).

Stěžejním cílem průzkumu bylo zjištění počtu provedených úkonů dle §§ 88/1,3 a 158d/3,6 [tr. ř.](#), v rámci těchto úkonů pak vysledování počtu trestních věcí, odposlouchávaných telefonních čísel a osob (včetně jejich státní příslušnosti). Mezi další sledované oblasti patřilo určení zdroje podnětu k vydání příkazu, určení konkrétního zákonem vymezeného odůvodnění nasazení úkonu, zjištění skladby trestné činnosti a vyhodnocení efektivity realizovaných úkonů pro trestní řízení.

1. Počet skutků

Poměr počtu skutků, u kterých byl proveden odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle §88/1,3 [tr. ř.](#) a celkového nápadu skutků odpovídá hodnotám 1,1% v roce 2002 a 1,4% v roce 2003 (Graf 7).

Graf 7: Porovnání počtu skutků, u kterých byl nařízen odposlech a záznam telekomunikačního provozu, a celkového nápadu skutků 2002-2003

Procentuální vyjádření podílu počtu skutků, u kterých byl nařízen odposlech a záznam telekomunikačního provozu, a celkového nápadu skutků, 2002-2003

	celkem skutků	skutky, kde byl nařízen odposlech dle §88 tr. ř.	podíl (v%)
2002	372341	3932	1,1%
2003	357740	4871	1,4%

Poměr počtu skutků, u kterých byl proveden prostorový odposlech dle §158d/3,6 [tr. ř.](#), a celkového nápadu skutků [tr. ř.](#) odpovídá hodnotám 0,03% v roce 2002 a 0,02% v roce 2003 (Graf 8).

Graf 8: Porovnání počtu skutků, u kterých byl realizován prostorový odposlech dle §158d/3,6 [tr. ř.](#), a celkového nápadu skutků 2002-2003

Procentuální vyjádření podílu počtu skutků, u kterých byl nařízen prostorový odposlech dle §158d/3,6 tr. ř. , 2002-2003

	celkem skutků	skutky, kde byl nařízen odposlech dle §158d/3,6 tr. ř.	podíl (v%)
2002	372341	94	0,03%
2003	357740	74	0,02%

U provedených prostorových odposlechů jednoznačně převládá sledování povolené soudcem (tabulka 4), v roce 2002 činilo 87,2% a v roce 2003 dokonce 90,5% z celkového počtu tohoto druhu odposlechů. Průměrně dosažená hodnota počtu prostorových odposlechů se souhlasem osoby (§158d/6) činila 11,15%.

Tabulka 4: Poměr jednotlivých důvodů odposlechu dle §158d/3,6 tr. ř. , 2002-2003

	s povolením soudce §158d/3	se souhlasem osoby §158d/6
2002	82	12
%	87,2%	12,8%
2003	67	7
%	90,5%	9,5%

2. Odposlouchávaná telefonní čísla, odposlouchávané osoby

Praktické zkušenosti z realizovaných odposlechů potvrzují dopady aktuálního trendu masového používání mobilních telefonů. Pachatelé trestné činnosti využívají zejména praktických výhod, které rozvoj mobilní komunikace přináší. Kladně je přijímáno především anonymní vlastnictví a nekontrolovatelné a neomezené možnosti změn telefonních čísel (většina zemí Evropské Unie se snaží zcela zakázat používání aktivačních anonymních karet, tato restrikce je již dnes zavedena např. na Slovensku).

Realizované odposlechy přináší poznatek, že pachatelé trestné činnosti používají zpravidla více než jednu mobilní účastnickou stanici (výjimkou nejsou pachatelé mající postupně ve svém vlastnictví více než 30 mobilních telefonů s celkovým počtem až 200 použitých aktivačních karet). Tento trend potvrzují výsledky srovnání počtu odposlouchávaných účastnických linek a odposlouchávaných osob, kdy průměrně připadají na 1 osobu přibližně 2 účastnické linky (Graf 9).

Graf 9: Porovnání počtu odposlouchávaných osob a odposlouchávaných telefonních linek, 2002-2003

Vyjádření podílu počtu odposlouchávaných osob a odposlouchávaných telefonních linek, 2002-2003

	odposlouchávané osoby	odposlouchávané linky	počet linek na osobu
2002	3516	6303*	1,8
2003	4384	7462*	1,7

* Jak již bylo výše konstatováno, provedený průzkum se týkal zpracovaných trestních spisů zahájených v letech 2002 a 2003. Celkové počty odposlouchávaných linek tedy obsahují pouze souhrn počtu telefonních linek, k jejichž odposlechu byl vydán příkaz soudce v rámci zahájeného trestního řízení počínaje dnem 1.1.2002 a konče dnem 31.12.2003. (To znamená, že například odposlech fyzicky provedený v letech 2002 nebo 2003, který byl nařízen soudcem u trestního řízení zahájeného před 1.1.2002, není v tomto průzkumu zahrnut, neboť by ve statistice figuroval vícekrát).

Tyto celkové počty telefonních linek nelze srovnávat se statistikou provedených odposlechů telekomunikačního provozu poskytnutou servisním útvarem PČR (ÚZČ) - viz Graf1, kap.3. Tato statistika zahrnuje souhrn fyzicky zapojených účastnických linek v daném kalendářním roce bez ohledu na to, kdy bylo zahájeno trestní řízení. (To znamená, že jsou zde například zahrnuty i odposlechy nařízené v rámci trestního řízení zahájeného před 1.1.2002).

Zdánlivý rozdíl v celkových počtech odposlouchávaných linek je dále způsoben i novým statistickým záznamem každého příkazu soudce na straně statistiky servisního útvaru PČR (ÚZČ) provádějícího odposlech. Tedy i např. v případě vydání nového příkazu soudce nutného k prodloužení již prováděného odposlechu. Tento statistický i technický postup je nutný ve vztahu k příslušným provozovatelům telekomunikační sítě. Toto prodloužení již odposlouchávané telefonní linky je v průzkumu vedeno na rozdíl od statistiky servisního útvaru PČR (ÚZČ) pouze jednou, což koresponduje se spisovým materiálem trestního řízení.

3. Zdroj podnětu k vydání příkazu k odposlechu

Vyhodnocením zkoumaných trestních spisů bylo zjištěno, že ve sledovaném období v převážné většině případů přichází prvotní podnět k podání návrhu na odposlech a záznam telekomunikačního provozu ze strany policejního orgánu (Graf 10).

Graf 10: Porovnání počtu odposlechů z hlediska zdroje podnětu k podání návrhu na odposlech dle §88/1,3 tr. ř., 2002-2003

4. Odůvodnění nasazení odposlechu,

Při sledování důvodů nasazení odposlechu byl kladen důraz na rozlišení zákonem vymezeného institutu odůvodňujícího nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle §88/1 tr. ř. Ve skoro 60% trestních spisů s nařízenými odposlechy v obou sledovaných letech opírá policejní orgán odůvodnění o ustanovení §41/2 tr.z., jedná se tedy o úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby min. 8 let a trestné činy vyjmenované v § 62 trestního zákona (Graf 11).

Počet trestních spisů s nařízenými odposlechy, které jsou realizovány na základě souhlasu dotčené osoby (dle §88/3 tr. ř.), se ve sledovaném období pohybuje mezi 10 a 11% (Graf 11).

Graf 11: Důvody odposlechu, 2002-2003

Poměr jednotlivých důvodů odposlechu, 2002-2003

	§ 41/2 tr.z.	mezinárodní smlouva	se souhlasem osoby §88/3 tr. ř.
2002	58,3%	30,5%	11,2%
2003	59,3%	30,7%	10,0%

3

§ 41/2 [tr.z.](#)

Zvláště závažnými trestnými činy jsou trestné činy uvedené v § 62 a ty úmyslné trestné činy, na něž tento zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let.

§ 62/1 [tr.z.](#)

Osoba odsouzená za trestný čin vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§ 95), záškodnictví (§ 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105), válečné zrady (§ 114), nedovoleného překročení státní hranice podle § 171b odst. 3, obecného ohrožení podle § 179 odst. 2, 3, ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla podle § 180a, zavléčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle § 180c odst. 2, nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 4, vraždy (§ 219), obchodování s lidmi podle § 232a odst. 3, 4, loupeže podle § 234 odst. 2, 3, braní rukojmí podle § 234a odst. 3, znásilnění podle § 241 odst. 3, 4, pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 3, 4, krádeže podle § 247 odst. 4, zpronevěry podle § 248 odst. 4, podvodu podle § 250 odst. 4, pojistného podvodu podle § 250a odst. 5, úvěrového podvodu podle § 250b odst. 5, genocidia (§ 259), nebo perzekuce obyvatelstva podle § 263a odst. 3, trestný čin proti míru podle § 1 zákona č. 165/1950 Sb., na ochranu míru, jakož i zvláště nebezpečný recidivist a nebo osoba odsouzená k výjimečnému trestu odnětí svobody (§ 29 odst. 2) mohou být podmíněně propuštěni až po výkonu dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody.

Policejní orgán při odůvodnění využívá i možnosti kumulace jednotlivých důvodů, a to nejčastěji u trestných činů nedovolená výroba a držení psychotropních látek (§ 187 [tr. zákona](#)), vydírání (§ 235 [tr. zákona](#)) a loupeže (§ 234 [tr. zákona](#)), zejména ve spojitosti s organizovaným zločinem s mezinárodním prvkem, kde je Policie ČR vázána mezinárodní smlouvou. Této možnosti dle provedeného průzkumu trestních spisů s nařízenými odposlechy využil policejní orgán průměrně v 10% ze všech odůvodnění.

5. Struktura trestné činnosti

Graf 12: Procentuální podíl realizovaných odposlechů s ohledem na útvar zpracovávající spis

* ÚOOZ - Útvar pro odhalování organizovaného zlo

činu SKPV

NPC - Národní protidrogová centrála SKPV

ÚSKPV - Úřad služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR

FIPO - Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality SKPV (v

znik 1.7.2004 - převzal trestní spisy z jiných útvarů)

ÚOKFK - Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV

IMV - Inspekce ministra vnitra

Výše uvedené grafy předznamenávají i složení druhů kriminality, pro které jsou odposlechy realizovány. Nejvyšší je podíl specializovaných útvarů SKPV bojujících s organizovaným zločinem a drogovou kriminalitou, naopak nejnižší procento u specializovaných celorepublikových útvarů SKPV zabývajících se korupcí a finanční kriminalitou. Toto samozřejmě úzce souvisí se strukturou pachatelů páchajících výše uvedené druhy kriminality.

U nařízeného odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle §88/1,3 [tr. ř.](#) bylo vysledováno následující procentuální zastoupení druhů trestné činnosti (Graf 13). Převážný podíl reprezentovala drogová kriminalita v obou letech konstantní hodnotou 26%. S přibližně shodnými hodnotami následovala v roce 2002 majetková trestná činnost (25%) a násilná trestná činnost (23%). V roce 2003 převážila násilná trestná činnost (24 %) nad majetkovou trestnou činností (22%). Na úseku odhalování hospodářských trestných činů je odposlech a záznam telekomunikačního provozu využíván v menší míře (v obou letech ve shodném objemu 14%).

Graf 13: Druhy trestné činnosti, 2002-2003

Konkrétní strukturu trestné činnosti, při jejímž odhalování byl využit institut odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, zobrazuje Graf 14. Ve sledovaném období jednoznačně dominuje trestná činnost charakterizovaná jako nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro jiného (§187 tr.z.), v roce 2002 představovala 16,7% a o rok později již 17,8% případů. Další nejvyšších hodnot dosahoval trestný čin loupeže dle §234 tr.z. - v roce 2002 9,4%, v roce 2003 9,1%.

Graf 14: Struktura trestné činnosti, 2002-2003

Obdobnou skladbu trestné činnosti přináší i závěry z mezinárodního srovnání problematiky odposlechů telekomunikačního provozu. Drogová kriminalita je objektem zájmu policejních orgánů využívajících odposlechy např. v Dánsku, kde v roce 2002 měl odposlech pro tento druh trestné činnosti zastoupení více než 40% (Graf 15).

Graf 15: Struktura odposlechů u trestné činnosti, Dánsko, 2000-2002. Zdroj: "Rechtswirklichkeit und Effizienz der Überwachung der Telekommunikation nach den §§ 100a, 100b StPO und anderer verdeckter Ermittlungsmassnahmen", Hans-Jörg Albrecht, Claudia Dorsch, Christiane Krüpe, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 2003

Pokud se jedná o strukturu trestné činnosti, u které byl proveden odposlech se souhlasem osoby, zcela jednoznačně převažují případy vydírání - 33,1% v roce 2002 a 35,8% v roce 2003 (Graf 16). Dále následují případy loupeží, nebezpečného vyhrožování a podvodu.

Graf 16: Struktura trestné činnosti u odposlechu se souhlasem dotčené osoby, 2002-2003

6. Efektivita provedeného odposlechu

V rámci této problematiky byla vyhodnocována využitelnost informací zjištěných z odposlechů pro trestní řízení. U odposlechů telekomunikačního provozu byl v rozpětí 67,3-69,1% naplněn "důvodný předpoklad, že byly sděleny významné skutečnosti pro trestní řízení" (§ 88/1 [tr. ř.](#)), v rozpětí 30,9-32,7% byl výsledek negativní (Graf 17).

Graf 17: Efektivita odposlechů, 2002-2003

Tabulka : Efektivita odposlechů, 2002-2003

	zjištěny skutečnosti v významné pro trest ní řízení	negativní výsledek
--	--	---------------------------

2002	4157	1861
2002	69,1%	30,9%
2003	4638	2258
2003	67,3%	32,7%

U prostorových odposlechů dle §158d/3,6 dosáhla efektivnost ještě vyšších hodnot. Průměrná hodnota pozitivního přínosu odposlechu pro trestní řízení činila 68,6% (Graf 18).

Graf 18: Efektivita sledování dle §158d/3,6, 2002-2003

Efektivita sledování dle §158d/3,6, 2002-2003

	zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení	negativní výsledek
2002	68	26
%	72,3%	27,7%
2003	48	26
%	64,9%	35,1%

Vysoká efektivita a využití odposlechů jako skutečností důležitých pro trestní řízení jen dokresluje nezbytnost a důležitost tohoto procesní úkonu pro policejní vyšetřování.

Mezinárodní srovnání

Při srovnání mezinárodních statistických podkladů o počtu soudně nařízených odposlechů lze dojít k závěru, že počty případů aplikace odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nepřetržitě narůstají ve všech sledovaných zemích (Grafy 19).

Grafy 19:

Procentuální vyjádření nárůstu odposlechů ve spolkových zemích SRN, 1997-2001:

Česká republika se pohybuje počtem odposlechů nařízených dle [trestního řádu](#) přepočítaných na 100 tis. obyvatel v průměru mezi ostatními sledovanými státy, např. na úrovni států Dánsko, Německo, Norsko, Austrálie a Rakousko. S tímto průměrným počtem se řadí za státy Itálie, Nizozemí, Švýcarsko, Francie a Dánsko (Graf 20 – údaje v grafu odpovídají průměrnému počtu soudem vydaných nařízení k odposlechu za roky 1998-2000 v jednotlivých státech přepočítané na 100 000 obyvatel, tyto údaje nelze porovnávat s údaji uvedenými výše, které v řadě případů vyjadřují počty odposlouchávaných osob nebo tel. čísel, nikoliv samotných soudních nařízení).

Graf 20: Porovnání počtu odposlechů telekomunikačního provozu dle ustanovení trestního řádu vybraných států, 1998-2000

(zdroj: "Rechtswirklichkeit und Effizienz der Überwachung der Telekommunikation nach den §§ 100a, 100b StPO und anderer verdeckter Ermittlungsmassnahmen", Hans-Jörg Albrecht, Claudia Dorsch, Christiane Krüpe, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 2003)

Vzájemné porovnávání uvedených hodnot realizovaných odposlechů je nutné posuzovat z pohledu legislativního rámce dané země. V řadě evropských zemí je možné využít nasazení odposlechu u méně závažných trestných činů než v České republice, např. ve Francii má policejní orgán tuto možnost již u trestných činů s hranicí trestní sazby vyšší než 2 roky, v Itálii a Nizozemí u trestných činů vyjmenovaných v zákoně a trestných činů s nejnižší hranicí trestní sazby 5 let.

Česká legislativní úprava odpovídá mezinárodním standardům, pokud za standard je považováno nasazování odposlechů dle trestního řádu, v některých směrech dokonce ještě více respektuje práva dotčených osob.

V České republice není však na rozdíl od všech ostatních evropských zemí odposlech přípustný i mimo trestní řízení, kdy po novele trestního řádu již nelze v České republice hovořit o tzv. policejních odposleších, protože všechny jsou v rámci trestního řízení. Ustanovení § 35 zákona č. [283/1991Sb.](#), které umožňovalo Polici České republiky nasazovat odposlech jako operativně pátrací prostředek mimo trestní řízení, bylo přijetím zákona č. [265/2001](#) Sb. zcela zrušeno.

Všechny ostatní země EU i zámoří mají možnost, kromě odposlechů v rámci trestního řízení

používat odposlechy i v rámci zákona o bezpečnostních sborech, zákonech o boji proti terorismu nebo speciálních ustanovení telekomunikačních zákonů.

V rámci prováděného průzkumu jsme oslovili prostřednictvím Interpolu, Europolu a styčných důstojníků při ambasádách všechny policejní sbory zemí EU, Kanady a USA o poskytnutí relevantních informací o počtu nasazených odposlechů dle trestního řádu a dle dalších zákonných ustanovení, které tento úkon povolují. Žádná z těchto oslovených zemí nám tyto informace neposkytla.

V souvislosti s nástinem mezinárodní situace je třeba poukázat na existenci jisté informační zdrženlivosti (až informačního embarga) evropských policejních sborů na poli vedení statistické evidence a zveřejňování informací o provedených odposleších. Pokud jsou nějaké informace zveřejněny, tak výhradně pouze o odposleších, které byly provedeny dle [trestního řádu](#). Žádná ze zemí EU a zámoří nezveřejnila žádné informace o odposleších, které byly provedeny dle jiných právních aktů. Toto konstatoval i velký výzkum "Právní skutečnost a efektivita sledování telekomunikace dle trestního řádu SRN", který uskutečnil v SRN nezávislý Institut Maxe Plancka.

Závěr

Dle našeho provedeného průzkumu je možné konstatovat, že z mnoha stran vyjadřovaná obava, aby si policejní orgán odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu nemohl opatřit v nadměrné a nežádoucí míře informace o občanech, není na místě.

Provedený průzkum dokazuje, že odposlech telekomunikací je naprosto nezbytným a efektivním prostředkem trestního řízení, který je policejními orgány používán citlivě a s dodržováním zásady přiměřenosti a všech nutných zákonných ustanovení.

Je konstatováno, že nijak nevybočuje z trendů, které jsou společné pro bezpečnostní politiku všech zemí EU, a plně koresponduje s novými trendy boje se závažnými formami soudobé zločinnosti.

Přehled použitých informačních zdrojů

Zákon č. [140/1961](#) Sb. trestní zákon

Zákon č. [141/1961](#) Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

Závazný pokyn policejního prezidenta č.130/2001, kterým se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení

Závazný pokyn policejního prezidenta č.143/2001, kterým se upravuje postup při vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

Závazný pokyn policejního prezidenta č.149/2001, kterým se upravuje postup při vyžadování použití sledování osob a věcí pro účely trestního řízení

Nářízení ministra vnitra č. 65/2002 o skartačním řádu

statistika uživatelů telefonních stanic, ČSÚ

statistika odposlechů dle §88 [tr. ř.](#), ÚZČ

statistika provedené expertizní činnosti, KÚP

tiskové zprávy Preventivně informační skupiny Policejního prezidia

Zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a zjišťování údajů z telekomunikačního provozu v roce 2002 a 2003 v ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Brno, 2004

statistika celkového nápadu trestné činnosti, 2002, 2003 -ESSK

"Rechtswirklichkeit und Effizienz der Überwachung der Telekommunikation nach den §§ 100a, 100b StPO und anderer verdeckter Ermittlungsmassnahmen", Hans-Jörg Albrecht, Claudia Dorsch, Christiane Krüpe, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 2003

Zpráva Interpol Wiesbaden č. ZD 31-17-18824/2004 ze dne 16.11.2004

Policejní prezidium ČR
V Praze 7. prosince 2004

Zdroj: MV ČR, ČTK

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)